

הורינו

פרשת כי תשא תשפ"ד 14

הורים נאון הכ

ולכאורה תמוה הדבר, שהרי אם משה כיבד את אחיו הגדול אהרון בגלל מצוות כיבוד אחיו הגדול הנדרשת מכיבוד אב ואם, מדוע כותב הרמב"ן שהיה זה מצד "ענוותנותו של משה רבינו", הרי זה למעלה מכך.

ואפשר לפרש שדווקא הרמב"ן לשיטתו שיעקר מצוות כיבוד אחיו הגדול מדאורייתא היא **כדי לא לצער האב** וזה שייך רק בחיי אביו, ולא לאחר מות האב. וכך כתב הרמב"ן בספר המצות (שורש ב') **שהחיוב בכבוד אחיו הגדול הוא רק בחיי האב** ואם היה זה משום מצוות כיבוד הרי היה חיוב גם לאחר מות האב, רואים אם כן שיעקר מצוות כיבוד אחיו היא **כדי לא לצער האב**. וכך לשונו: **"אבל אחיך הגדול, חשבו הראשונים שאין מצווה כן אלא בחיי האבות, לפי שהוא גנאי להם שיתבזו תולדותם והם מצטערים בזה הרבה, ומנהג כל האנשים לייסר בניהם לנהוג כבוד בגדוליהם. וכן נראה שלא נתרבה בו"ו יתירה אלא כענין מה שנתרבה בעיקר התיבה, ואם כן הכל חוזר אל כבוד האבות."**

ואם כן אפשר לומר שלפי דברי הרמב"ן שאין זו מצווה בפני עצמה והיא מדין שלא לצער אביו וזה שייך בחיי אביו, ועמרם אביהם של משה ואהרון כבר נפטר ואם כן מצד כיבוד אב משה לא היה חייב לכבד את אחיו הגדול וכל מה שכיבדו הוא מצד ענוותנותו של משה.

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע עפ"י המאורות הגדולים, הגאון רבי שמשון קורלנדסקי שליט"א

למה ה' יחרה אפך (ל"ב, י"א)

פירש הרמב"ן שהיו שתי תפלות שבתחילה משה "חלה את פני ה' אלוקיו" (פסוק יא) ובסוף "התנפל לפני ה' ארבעים יום" ובספר דברים הזכיר "ובאהרן התאנף ה' ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא, ולא הזכיר כאן זה כלל, וזה לכבוד אהרן כי לא רצה משה להזכיר בחייו שהוצרך לתפלתו שלא יבוש ושם אחרי מותו הודיענו האמת", עד כאן דברי הרמב"ן.

וכן בהמשך הפרשה כותב הרמב"ן על הפסוק: **מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה** (פסוק כ"א) **והנה היה ראוי משה להאשים אותו תחילה על חטאתו אשר חטא הוא ואחרי כן יאשים אותו על אשמת העם ויאמר איך חטאת החטאה הגדולה הזאת לאלוקים וגם הכשלת רבים והבאת עליהם חטאה גדולה אבל משה בענוותנותו נהג כבוד באחיו הגדול ולא הזכיר לו רק מכשול העם.** עד כאן דברי הרמב"ן

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

כבוד אחיו ואחותו הגדולים

הגמרא אומרת¹ שהחיוב לכבד את אחיו ואחותו הגדולים הוא מהתורה, ונלמד מיתור הכתוב "ואת אמך". וכך פוסק החפץ חיים² בתוך דבריו בענין דיבור לשון הרע על אחיו הגדול, ש"עובר גם כן על מצות עשה דכיבוד אב ואם", דהיינו שזהו חיוב מהתורה.

ובספר מנחת חינוך כתב שמחוייב בכבוד אחיו גם לאחר מיתת אביו. ולדעת הרמב"ן בספר המצות (שורש ב') גם החיוב בכבוד אחיו הגדול הוא רק בחיי האבות מחמת כיבודם, כי רצונם בכך, כדבריו: **"אבל אחיך הגדול, חשבו הראשונים שאין מצווה כן אלא בחיי האבות, לפי שהוא גנאי להם שיתבזו תולדותם והם מצטערים בזה הרבה"** ושורש המחלוקת הוא מהו החיוב בכבוד אשת אביו ובעל אמו וכבוד אחיו הגדול, האם הם חיובים מצד דין כיבוד או מדין שאסור לצער אביו, ולהלכה יש הבדל שהרי אם מצד דין כיבוד, הרי "מכבדו בחייו ומכבדו לאחר מותו". ואם החיוב הוא מצד צער לאבא, לאחר מיתת האב והאם לא שייך צער.

וכתב בספר יושר הורי (להגאון רבי יוסף הכהן רפפורט) לגבי השאלה האם האב והאם יכולים למחול לשאר האחים על כבוד האח הגדול. שאם כל החיוב לכבד את האח הוא משום כבוד האב, הרי ההלכה היא שיכולים האב למחול על כבודו. אבל אם כיבוד האח הגדול הוא מטעם צער אב שרואה שלא נוהגים כבוד באח הגדול, על זה לא שייך מחילה וכפי שנפסק להלכה שהאב לא

יכול למחול על האיסור לצער אותו. והכריע שלמעשה יש להחמיר שלא מועילה מחילה.

לגבי מצות מורא באחיו הגדול הסתפקו הפוסקים האם מחוייב גם במצות "מורא", ש"לא עומד במקומו, ולא יושב במקומו, ולא סותר את דבריו, ולא מכריעו". ובספר יושר הורי כתב להלכה שאין מצות מורא באחיו הגדול.

כתב במנחת חינוך שבעיקרון היה כל דיני הכיבוד גם אצל האח, אבל מכיון שהתורה מסרה את זה לידי חכמים, אם כן באביו ואמו שייך בכבוד שלא לקרוא אותו בשמו וכדומה, אבל אחיו אפשר דאין זה בכלל הכבוד, ולא מצינו שיהיו נזהרים בזה, כמו שמוזהרים באביו ובאמו.

לגבי כבוד אחותו הגדולה ושאר אחים חוץ מהבכור, כתבו חלק מהפוסקים שמצות כבוד אחיו נאמרה רק באח הגדול ביותר ולא באחותו הגדולה. וחלק כתבו גם לגבי כבוד אחותו הגדולה, וכן לגבי כל אח שגדול ממנו. והביאו ראיה מדברי הגמרא שעולא כיבד את אחיותיו הגדולות. ופסקו להלכה שחייב לכבד כל אחיו הגדולים ממנו, זכרים ונקבות, ואף לאחר מיתת אב ואם. "והכי משמע לפי הפשט מסתמות דברי הפוסקים, והן לפי דרך האמת שכתב רבינו האר"י ז"ל".

נכתב ונערך על פי ספר יושר הורי - בירורים בהלכות כבוד אב ואם, הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט.

1. כתובות ק"ג. 2. פתיחה, עשין, ו'

מעשה אבות

סיפור מהחיים

כל ימי חייו, השתוקק הגה"צ רבי שלמה זלמן אונסדורפער זצ"ל - רב ומגיד מישרים בפרשבורג, לעלות לא"י ולחון את עפרה. שאיפתו לא זכתה למימוש בשל העלויות הכבדות הכרוכות בה באותה העת. ההפלגה לארץ ישראל ארכה כששה שבועות, והמסע עלה הון תועפות, למעלה מהשגת הרב. כך נותרה השאיפה לעלות לא"י כמושא געגועים וכמיהה, בלי יכולת להגשימה...

עד אשר באחד מימי הפורים הגיע אל הרב אחד מנכבדי הקהילה, אדם עשיר ורב נכסים, והניח על שולחן הרב 'משלוח מנות' מפתיע ומקורי: כרטיס נסיעה לארץ ישראל. הנגיד הנכבד שילם את העלויות וטיפל בכל הסידורים, לא נותר לרב אלא להתרגש, להיפרד מבני הקהילה, ולעלות לאוניה שצפויה להגיע לנמל יפו בעוד כשישה שבועות.

הרב הודה בחום לנגיד על מתנתו היקרה. כבר נכספה גם כלתה נפשו לעלות על הספינה ולצאת לדרך. בינתיים, בני ביתו ארזו עבורו את המזוודות, הכינו לו מזון הנשמר לימים ארוכים, וציידו אותו בכל מה שדרוש למסע הארוך והמרגש. כשבועיים לפני היציאה לדרך, נסע הרב אל בית הוריו, להיפרד מהם לשלום לקראת המסע. בתום הביקור שב לפרשבורג, ובשבת נשא דרשת פרידה לבני העיר.

במוצאי שבת עלו כל בני הקהילה להיפרד מהרב ולאחל לו שהמסע יעבור בשלום, ועד השעות הקטנות של לפנות בוקר, נמשך התור הארוך של בני הקהילה שבאו לברך ולהתברך לקראת המסע המרגש. ביום ראשון בבוקר, בשבוע בו היה אמור לצאת לדרך, הגיע שליח הדואר והביא לו גלויה מאמו, בה נכתב כהאי לישנא:

'בני יקירי, סע לשלום ושוב לשלום. בהגיעך לארץ, תשלח אלינו מברק שהגעת בשלום ובבריאות, כי כל עוד הבן במסע, לב של אמא לעולם לא יהיה רגוע... אז תיסע ותחזור לשלום, ואל תשכח לשלוח מברק בהגיעך לארץ!' - חתמה אמו את הגלויה.

הרב אונסדורפער התבונן בגלויה שוב ושוב, וכהרף עין נעמד והכריז: **אינני נוסע!**

בני המשפחה היו בהלם. שבועות של הכנות, שנים של ציפיה, פרידה דומעת מבני הקהילה - כל אלה ירדו לטמיון? מה קרה? מה יש בגלויה הזו שגרם לרב לשנות את תוכניותיו באופן כה דרמטי?

והרי הרב כה ציפה והתרגש לקראת המסע, ניסו אחדים ממקורביו לשכנע, והרי ארץ ישראל היא מושא חלומותיו! מה קרה? גם בני המשפחה הצטרפו לתמיהה: כבר הגיע המימון לעלות הנסיעה, כבר ארזנו את החפצים, מה קרה שברגע האחרון הרב משנה את דעתו? אמת דיברתם, אמר הרב, אך אם תתבוננו בגלויה, תגלו כי אמי היקרה תהיה מודאגת במשך כל זמן הדרך, ולכן טרחה לשלוח גלויה ולבקש שאשלח מברק בהגיעי ארצה. ובינתיים, במשך ששת השבועות שאהיה בדרך - אמא תהיה מודאגת, היתכן שאעשה כך לאמי?

כולם הביטו ברב המומים, נרעשים מגודל הוויתור, מעוצמת כוחות הנפש והגבורה למען כיבוד אם. והרב הוסיף ואמר: אני באמת שואף וחפץ לנסוע לארץ, אך כל זה איננו שווה לי במחיר דאגתה של אמאי, לא אוכל לצאת לדרך, כשאני מותיר אמא מודאגת עד הגיעי בשלום ליעדי!

גם לנדיב הלב שהעניק לו את הכרטיס, קרא הרב והודה לו בחום. הלה ניסה לשכנע, אך הרב היה איתן בדעתו: אני באמת רוצה לנסוע, ומודה לך על שכל כך התמסרת והשקעת לממש את חלומי. אך אינני יכול לעשות זאת כשאני מצער את אמי.

את סיפור המעשה סיפר נכדו, הגאון רבי יעקב אליהו אונסדורפער שליט"א, רב קהילת 'ראשית חכמה' במונטריאול, קנדה. (מתוך הספר הורי מתנת חיי)

רב הנסתר

מאמר חד"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com

הזוכה בין הפותרים נכונה לפרשת תרומה: יעקב חשאי חיפה

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת תצווה: אפילו קורע "בגדי חמודות" מצווה לכבדו עפ"י הגמ' קידושין ל"ב א'

חקירה הלכתית ביסוד כיבוד אחיו הגדול

הגמרא אומרת¹ שהחיוב לכבד את אחיו ואחותו הגדולים הוא מהתורה, ונלמד מייטור הכתוב "ואת אמן". אמנם כתב המאירי על הסוגיה: "ודבר זה מצוה מדברי סופרים, וסמכוה מן המקרא. ואע"פ שהזכירו בסוגיא זו שכבוד אשת אב דאורייתא, לא אמרוה אלא דרך סמך".

והרמב"ם כתב בהלכות ממרים² "ומדברי סופרים שיהיה אדם חייב בכבוד אחיו הגדול ככבוד אביו". וכבר כתב הכסף משנה (שם), וביתר הרחבה במנחת חינוך³ "אחיו הגדול נמי מדאורייתא, רק הרמב"ם קורא לה מדברי סופרים, אבל המצוה היא מן התורה", ע"ש. וכך פוסק החפץ חיים⁴ בתוך דבריו בענין דיבור לשון הרע על אחיו הגדול, ש"עובר גם כן על מצות עשה דכיבוד אב ואם", דהיינו שזהו חיוב מהתורה.

בגמרא מפורש שהחיוב לכבד את אשת אביו ובעל אמו הוא רק מחיים, וכן נפסק בשו"ע⁵. אמנם סיים בשו"ע: "ומכל מקום דבר הגון לכבדם אף לאחר מיתה", ובבאר הגולה (שם) ציין: "מהא דציוה רבינו הקדוש לבניו, עי"ש". ודייק המנחת חינוך (שם) מסתיימת סוגיית הגמרא בכתובות שרק בחיוב כיבוד אשת אביו ובעל אמו נאמר שחייב בחיי אביו ואמו בלבד. אבל על חיוב כבוד אחיו הגדול, לא נאמרה קולא זו שחייב בכבודו רק כל זמן שאביו קיים. ומשמע איפוא, שמחוייב בכבוד אחיו גם לאחר מיתת אביו. ודייק זאת המנחת חינוך גם מדברי הרמב"ם, שרק בדין כבוד אשת אביו ובעל אמו, כתב שהחיוב הוא "כל זמן שהם קיימים". אך בדין כבוד אחיו הגדול, סתם הרמב"ם וכתב "חייב אדם בכבוד אחיו הגדול", ולא הוסיף "כל זמן שאביו קיים", ומשמע שחייב בכבוד אחיו הגדול גם לאחר פטירת הוריו.

אמנם, לדעת הרמב"ן בספר המצות (שורש ב') גם החיוב בכבוד אחיו הגדול הוא רק בחיי האבות מחמת כיבודם, כי רצונם בכך, כדבריו: "אבל אחיך הגדול, חשבו הראשונים שאין מצווה כן אלא בחיי האבות, לפי שהוא גנאי להם שיתבזו תולדותם והם מצטערים בזה הרבה, ומנהג כל האנשים לייסר בניהם לנהוג כבוד בגדוליהם. וכן נראה שלא נתרבה בו"ו יתירה אלא כעין מה שנתרבה בעיקר התיבה, ואם כן הכל חוזר אל כבוד האבות".

בביאור הדברים ידועים דברי האחרונים [הובאו בספר רץ כצבי⁶] אשר נתבארו בקיצור בדברי הפתחי תשובה (ס"ק יח) שכתב: "עיון בתשובת כנסת יחזקאל שהביא שיש פלוגתא בין הרמב"ן והרמב"ם בספר השרשים **אם חייב בכבוד אחיו הגדול גם לאחר מיתת אביו ואמו, או טעם הכבוד הוא רק משום כבוד אביו ואמו, כמו באשת אביו, ואינו חייב לכבדו רק כל זמן שאביו ואמו קיימים**".

והיינו שיש לחקור מהו יסוד החיוב בכבוד אשת אביו ובעל אמו וכבוד אחיו הגדול, האם הם חיובים מצד דין כיבוד או מדין שאסור לצער אביו, ונפקא מינה מחקירה זו, האם מצווים בחיובים אלו גם לאחר מיתת האב והאם. אם הם מצד דין כיבוד, הרי "מכבדו בחייו ומכבדו לאחר מותו". מה שאין כן אם החיוב הוא מצד צער לאבא, לאחר מיתת האב והאם לא שייך צער.

ועוד נפקא מינה מחקירה זו, כתב בספר יושר הורי (להגאון רבי יוסף הכהן רפפורט) האם האב והאם יכולים למחול לשאר האחים על כבוד האח הגדול. אם כל החיוב הוא משום כבוד, ההלכה היא שיכולים למחול על כך. אבל אם זה מטעם צער אב על זה לא שייך מחילה וכפי שנפסק להלכה שבצער אין מחילה. ועי' במה שדן בזה, והכריע שלמעשה יש להחמיר שלא מועילה מחילה.

1. כתובות ק"ג. 2. פ"ו הט"ו. 3. מצוה ל"ג. 4. פתיחה, עשין, י' 5. יו"ד ר"מ, ב"א 6. חלק ב' סימן א'

ניתן להפנות שאלות ליועצי 'הורינו'
עבור מדור זה בכתובת דוא"ל המופיעה
בגב הגיליון. סודיות מובטחת.

והשיב לב

שאלות ותשובות משולחנם של
יועצים רבניים ומטפלים

אל ארגון הורינו שלום וברכה, שמי י. ואני מתגוררת בפתח תקווה, אמא מאושרת לשני ילדים קטנים. לקראת ימי הפורים הבן שלי הקטן ביקש שנלך לקנות תחפושת לפורים, וזה הציף אצלי כאב גדול שיש אצלי בפנים, לימי הפורים שלי כילדה. הרגשתי שאמא שלי לא מספיק רואה את הצד שלי, את ההתרגשות והמתח החברתיים. אם זה בארגון משלוחי המנות שתמיד היה בצמצום, אם זו תחפושת "מאולתרת" לעומת המצב אצל חברותי שהיה מאוד מושקע. באופן כללי אני מרגישה שהימים האלו מעלים בי עצב, ויש משהו של האשמה כלפי הורי שהטביעו בי עצב כזה בימים שמחים כאלו. אני לא יודעת אם זה קשור דווקא לכיבוד הורים, אבל אני כן רוצה לכבד אותם בכל לבי, ובימים האלו זה פשוט קשה עבורי.

שהכוונה שלה הייתה לטובה, היא אמא שלך ונותנת לך את חיך, אז שלא תתן לך את המקסימום שהיא חושבת גם בתחום הזה? נסי להפריד בין האירוע לפירוש, ולנסות לתת לו פירוש אחר. כך גם בכל סיטואציה אחרת אפשר להפריד בין האירוע, לפירוש, ואז גם הרגש והתגובה משתנים. דווקא עכשיו כאמא צעירה, כשהבן שלך מבקש תחפושת ואת רואה את הבקשה שלו כאמא, את יכולה להבין שגם בילדותך לאמא שלך היו מכלול שיקולים. **מלבד זה תזכרי תמיד שהניסיון שלך להתמודד מול החברה, זה בדיוק המקום בו הקב"ה רצה שאת תהיי זהו בדיוק הניסיון שהיה עליך לעבור, ללא שום קשר לאמא שלך** ובוודאי כשיש לך מצווה מיוחדת ללמד זכות על הורייך, נסי לשנות את הפירוש, ואז גם בעז"ה תראי איך הרגש משתנה, ואחריו משתנית התגובה. ובזכות מצוות כיבוד הורים תזכי לימים מלאי שמחה, במיוחד בימים אלו.

שלום לך י., אני יועצת בארגון הורינו ואנסה לתת לך כלי נפלא בנושא הזה שיעזור לך לחזור ולכבד באהבה גדולה את הורייך גם בימים אלו, ותוכלי בהמשך לקחת אותם למקומות אחרים בצורה שתסייע לך באופן אישי בחיים. הכלי הזה נקרא מודל אפר"ת. וזה ראשי תיבות של אירוע, פירוש, רגש, תגובה. בכל סיטואציה יש אירוע. אם ניקח חלק מהדוגמה שלך, האירוע היה תחפושת לא מוצלחת. הפירוש שלו - שלך, היה שהם לא מספיק ראו אותך, ומכאן גם הרגש - כאב לב, והתגובה שלך כפי שאת מתארת. אבל נסי להשתמש בכלי הזה ולהפריד בין האירוע עצמו, לפירוש שאת מפרשת אותו. את הרי מחוייבת וזו זכות עבורך ללמד זכות בכל דרך על הורייך, נסי לחשוב מה יכול היה להביא את אימך לסיטואציה כזאת בצורה שכל הסיבה לכעס תתפוגג. נניח למשל שאמא שלך אוהבת להיות מקורית ויצירתית ולא לקנות תחפושת קנויה מוכנה, גם אם את לא אהבת את התוצאה, הרי ברור

לקבוע זמן לכיבוד הורים

ואף מי שמתגורר בבית הוריו, כמו נערים צעירים ובנות סמינרים, הרי עלולים להיות שקועים בלימודים ועניינים חברתיים עד שיכולים לעבור שבועות ללא כיבוד אב ואם. האם היו דוחים תפילה מחמת שאין זמן? היו דוחים אתרוג כי "אין זמן"? בוודאי שלא. כיצד איפה נדחקה דווקא מצווה גדולה זו לתחתית הרשימה אחרי כל המטלות האחרות?

וכפי שכותב הגאון בעל "פלא יועץ" "וראו לכן חכם שישמח אב ויתאוה שיצונו דבר כדי לעשותו ולקיים מצווה דאורייתא. ואף אם מכביד עולו עליו ויצר סמוך מסיתו היסת כפול, ירגיז יצר הטוב על יצר הרע ועול יסבול, ולא יבול, ולא יאחר מלעשות ככל היוצא מפיו, שמא יקדימונו אחר, ולפום צערא אגרא. ואוכל פירות בעולם הזה שיהיה לו בנים מהוגנים שאילו לא היה אלא שכר זה דיו ליגע בעשרים צפרניו כדי לזכות לזה וכל מגמת הבן משכיל יהיה לידע מהו רצון אביו כדי לעשותו ולעשות נחת רוח לאביו שבשמים.

והנה כמעט לא מצאנו ביטוי דומה שצריך "להתאוות" למצוות שבכל יום, ונחשוב בליבנו מה יעשה אדם כאשר מתאוה לדבר מסוים וכמה מאמץ עושה כדי להגשים משאלתו. וכפי שהביאו בשם כמה מבעלי המוסר ומשגיחים, כי לפעמים אדם אינו משיג על מצוות המצויות לידו ממש.

ועל כן ראוי ונכון שיקבע אדם זמן מיוחד וכפי שנהגו גדולי ישראל היו בכל הדורות שבעיתות קבועות היו קובעים שיחה של כבוד עם הוריהם ופינו כל עניינים שהיו תלויים בהם כדי לכבד את הוריהם.

ידועים הדברים בשם מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצוק"ל, שהשבוע ביום חמישי כ' אדר א' היה יום היארצייט שלו (29 שנים, תשנ"ה) שהיה אומר לתלמידיו כי "אדם צריך לקבוע זמן לחסד. אנשים קובעים זמן ללימוד, קובעים זמן לתפילה, ומה עם חסד? לא מגיעים לזה, אם כן צריך לקבוע זמן מיוחד לעשות חסד."

מרן הגאון רבי שלמה זלמן זצוק"ל בעצמו היה מכבד הוריו וחמיו וחמותו עד לאין שיעור, וידוע הסיפור על חמותו של מרן הגרש"ז שהייתה כבדת ראייה, וביקשה שמישהו יקליט עבורה פרקי תהלים, כדי שתוכל להמשיך ולהתפלל מתוך השמיעה בלי ספר. ומרן הגרש"ז שכבר אז היה מגדולי פוסקי הדור, התיישב מיד ללא דיחוי והקליט עבורה את ספר התהלים באמירה מתונה ונעימות מופלגת. מעולם לא ביקש "להתחמק" ממטלות שיש בהן משום כבוד הוריו וחמיו וחמותו משום שאין זה לכבודו אלא להיפך, יצא מגדרו כדי לקיים המצווה.

יש אם כן בנותן עניין, ללמוד מתוך דבריו לגבי חסד, גם לגבי מצוות כיבוד הורים, שיש לקבוע זמן עבורה. וההסבר בזה פשוט, הרי לכל אחד ואחד יש כיום עיסוקים עד מעל ראש, ומתי נגיע לאותה "מצווה חשובה" כדברי הירושלמי ונקיימה, אם אנחנו כבר לא בגיל הסמוך על שולחן ההורים. ולכן, כשם שלימד אותנו שצריך לקבוע זמן עבור חסד, וודאי שצריך לקבוע זמן גם עבור כיבוד אב ואם, ובוודאי למי שכבר אינו חי בבית הוריו ואינו פוגש בהם בכל יום, הרי יכולים לעבור חודשים ארוכים עד שיואיל לבקר הוריו, ומתי ייצא לו לקיים את אותה מצווה גדולה ולזכות בזכויות הגדולות המובטחות בה?

**ואוכל פירות בעולם הזה
שיהיה לו בנים מהוגנים
שאילו לא היה אלא שכר
זה דיו ליגע בעשרים
צפרניו כדי לזכות לזה וכל
מגמת הבן משכיל יהיה
לידע מהו רצון אביו כדי
לעשותו ולעשות נחת רוח
לאביו שבשמים.**

1. ערך כיבוד אב

לעילוי נשמת
דוד בן מנחם מנדל
ברכה בת שמואל

לרפואה שלמה
נועם ישראל בן יוכבד

לזש"ק
שרה בת רבקה

לזיווג
אנונימי

להצלחה וס"ד
יעקב בן אסתר